

Valtiovarainministeriön päätökset valtionosuuksista vuodelle 2026

Kaupunginhallitus 09.02.2026 § 53
262/02.05.01.01/2025

Valmistelu ja lisätiedot talouspäälikkö Eero Aitkoski, eero.aitkoski(a)orimattila.fi

Valtiovarainministeriö on tehnyt 18.12.2025 päätökset sekä peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuodelle 2026 (VN/35064/2025) että kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2026 (VN/35065/2025).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden koostuminen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuus koostuu seuraavista valtionosuusperusteista:

- 1) valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista ja
- 2) syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosien määräytymisperusteista.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta laissa tarkoitettujen valtionosuustehtävien järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun lain mukaisesti määräytyvät laskennalliset kustannukset lasketaan yhteen ja saadusta summasta vähennetään kunnan omarahoitusosuus. Näin saatuun euromäärään lisätään laissa tarkoitettua syrjäisyyden, työpaikkaomavaraisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat.

Kuntien valtionosuutta lisätään ja vähennetään mainitun lain 4 ja 5 luvussa tarkoitetuilla erillä. Näitä ovat:

- perusopetuksen aloittamisen johdosta maksettavan rahoituksen vähentäminen
- kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen kuntaan maksetun perustoimeentulotuen määrällä
- hyvinvointialueiden perustaminen ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta vuonna 2023 aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittaminen (muutosrajoitin)
- valtionosuusjärjestelmän muutoksen tasaus
- korvaus työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta
- sote-siirron jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden pysyvä lisäsiirto
- määräaikaisten kuntien valtionosuuteen kohdistuvat vähennykset ja lisäykset

Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset on tarkistettu kuntien lopullisten vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi kuntien tilinpäätöstietojen mukaisista kustannustiedoista on oikaistu niitä merkittävästi vääristävät erät 30.6.2023 voimaan tuleen kunnan peruspavleuksen valtionosuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen perusteella.

Veroperustemuutoksista johtuvia kunnallisverotulomuutoksia vastaava euromäärä maksetaan kunnille valtionosuuden yhteydessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 33 §:n mukaan.

Kotikuntakorvauksen perusosan määräytyminen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 35 §:n mukaan kotikuntakorvaus määräytyy kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksen toteutuneiden kustannusten perusteella erikseen 6-, 7-12 ja 13-15 -vuotiaille.

Valtiovarainministeriö on kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n 6 momentin nojalla päättänyt, että vuoden 2026 kotikuntakorvauksen perusosa on 8 833,75 euroa.

Oppilaan iän mukaan määräytyvä kotikuntakorvaus saadaan kertomalla kotikuntakorvauksen perusosa kertomalla kunnan 6-vuotiaiden määrä luvulla 0,61, 7-12-vuotiaiden määrä luvulla 1,00 ja 13-15-vuotiaiden määrä luvulla 1,60.

Valtionosuudet 2026

Valtionvarainministeriön päätösten mukaiset valtionosuudet ja talousarviossa ennakoidut valtionosuudet sekä kotikuntakorvaukset on esitetty alla olevassa taulukossa:

Valtionosuudet 2026	TA2026	VM:n päätös	Erotus (ta vs. korjattu päätös)
Peruspalvelujen valtionosuus (sis verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen)	12 633 000	12 609 302	23 698
Verotulomenetyksen korvaus	1 720 000	1 713 887	6 113
Valtionosuudet yhteensä	14 353 000	14 323 189	29 811
Kotikuntakorvausten tulot	826 400	1 442 110	-615 710
Kotikuntakorvausten menot	-962 400	-1 067 559	105 159
Kotikuntakorvaukset yhteensä	-136 000	374 551	-510 551

Valtionvarainministeriön päätöksen mukaisia valtionosuuksia tullaan tilittämään 29 811 euroa budjetoitua vähemmän.

Valtiovarainministeriön päätöksessä kotikuntakorvauksista ei ole huomioitu sitä, että myrskyläläiset 7. luokkalaiset eivät tulleet Orimattilaan yläkouluun syksyllä 2024, kun Orimattilan kaupunki irtisanoi Myrskylän kunnan kanssa tehdyn sopimuksen suomenkielisen perusopetuksen järjestämisestä. Kotikuntakorvauslaskennassa vuoden 2026 kotikorvaus perustuu vuoden 2024 oppilastietoihin. Talousarvioon 2026 on huomioitu vaikutus, että oppilaat eivät tule Orimattilan yläkouluun.

Liitteenä on Valtiovarainministeriön päätös peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuodelle 2026, päätös kuntien kotikuntakorvauksen perusosasta vuodelle 2026 sekä maksuerittely.

Muutoksenhaku

Mikäli kunta on tyytymätön tehtyihin päätöksiin, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä kirjallinen oikaisu valtiovarainministeriölle. Muutoksenhakuohjeet ovat liitteenä.

Valtiovarainministeriön laskelmat vastaavat muilta osin Orimattilan kaupungin laskelmia pois lukien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirron vaikutukset.

Orimattilan kaupungin oikaisu

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Uudistuksen rahoitusperiaatteeksi määritettiin kustannusneutraalisuus, jossa siirtyviä tuloja ja menoja tasataan koko maan tasolla.

Tulorahoitusta siirrettiin hyvinvointialueille kuntien verotuloja ja valtionosuuksia leikkaamalla sekä lisäämällä valtionosuusjärjestelmään toistaiseksi pysyvänä muutosrajoitin ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus. Nämä erät sisältyvät osaksi peruspalvelujen valtionosuutta. Tasaus tapahtuu siirtymäkauden aikana vuosina 2023-2027, Lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (618/2021, myöhemmin valtionosuusL) 57 § 4 momentin mukaan vuoden 2023 erotus vähennetään jälkikäteen vuosina 2024 ja 2025.

"Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuun siirron vuoksi kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja verotulojen osalta valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien. Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä

vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vähennys tai lisäys otetaan huomioon valtionosuudessa kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suurena eränä."

Vuoden 2022 verotus valmistui lokakuun 2023 lopulla. Valtiovarainministeriö päivitti valtionosuuslaskelmansa 17.11.2023, ajankohtana, jolloin kuntien talousarviot 2024 oli jo useassa kunnassa vahvistettu. Valmistuneiden laskelmien perusteella valtiovarainministeriö totesi tehtyjen verotulosiirtojen (kunnallisvero 12,64 % ja yhteisövero noin 1/3) olevan riittämättömiä kattamaan hyvinvointialueiden menoja, joiden suuruus oli kasvanut merkittävästi alkuperäisistä laskelmista. Kompensoimaan vuotta 2024 koskevaa muutosta, valtio päätti siirtää (valtionosuusL 57 § 4 mom, 21.12.2023/1235) vuoden 2023 osuus huomioitavaksi vasta vuosina 2025-2027: "Vastaavasti vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä vuosina 2025-2027 kunakin vuonna yksi kolmasosa."

Valtioneuvoston asetuksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1393/2022, 7 § muutettu VNA 29.6.2023/885, myöhemmin Asetus) perusteella rahoituslaskelman pohjana oleviin kuntien ja hyvinvointialueiden ilmoittamiin vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin tehtiin jälkikätestarkastus kesäkuussa 2023. Tarkistuksessa pyydettiin tiedot mahdollisista tilinpäätöstietoja vääristävistä eristä erikseen kunnilta ja hyvinvointialueilta. Asetuksen 7 §:n mukaan:

"Tarkistettaessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 3 momentissa tarkoitettuja laskelmia vuonna 2023, laskelmissa otetaan huomioon kunnan vuosille 2021 ja 2022 kuluiksi kirjaamat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset siten, että siirtyvä palkkakustannus vastaa yhden vuoden suoriteperusteisia palkkakustannuksia. Kuntien ja kuntayhtymien on toimitettava viimeistään kesäkuun 30 päivänä 2023 valtiovarainministeriölle riittävä selvitys edellä mainituista kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimuksesta, johon takautuvien kustannusten maksaminen perustuu."

Tarkistettaessa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 57 §:n 3 momentissa tarkoitettuja laskelmia vuonna 2023, vuoden 2022 tulotietoina kunnallis- ja yhteisöverotulojen osalta käytetään valmistuneen verotuksen mukaisia maksuunpantuja verotuloja."

Valtiovarainministeriö sisällytti ennakolliseen valtionosuuslaskelmansa 10.10.2023 seuraavat Orimattilan kaupunkia koskevat erät:

Kuntayhtymän vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu pakollinen varaus (20 milj. euroa) vuoden 2022

palkkaharmonisaation kustannuksia varten sekä vastaava saaminen jäsenkunnilta pakollisesta varauksesta syntyneen alijäämän kattamiseksi. Jäsenkunnat eivät ole kirjanneet saamista vastaavaa velkaa eivätkä kulua tilinpäätökseen 2022. Kuntien velvollisuudesta kuntayhtymän taseeseen kertyneen alijäämän kattamiseen säädetään voimaanpanolaissa. Kuntien vuoden 2022 kustannuksiin on lisätty kuntayhtymän ilmoitukseen perustuen osuudet vuoden 2022 alijäämästä, yht. 19 971 668 euroa (huom. vähennetty ky:n vuoden 2022 ylijäämä 28 333 euroa). Kuntien vuoden 2021 kustannuksiin on lisätty osuudet vuoden 2021 alijäämästä, yht. 198 821 euroa (huom. lisätty poistoeron vähennys 169 983,75 euroa).

Valtiovarainministeriö päivitti siirtyvät kustannukset lopullisiksi lokakuussa 2023 10.10.2023 julkaistujen ennakkolaskelmien mukaisina.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) teki vuoden 2022 tilinpäätöksessään 20 milj. euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun, josta Orimattilan kaupungin laskennalliseksi osuudeksi ilmoitettiin 1,6 milj. euroa. PHHYKY:n ilmoitus vähentäisi Orimattilan kaupungin valtionosuusrahoitusta pysyvästi vuodesta 2023 alkaen.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta (616/2021, myöhemmin toimeenpanolaki) mukaan PHHYKY:n henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Liikkeenluovutuksen jälkeen hyvinvointialue on jatkanut PHHYKY:n aloittamaa neuvottelua palkkojen yhdenmukaistamisesta. PHHYKY:n keskeneräisen palkkaharmonisaation osalta Orimattilan kaupungin näkemys vuoden 2022 tilinpäätöksessä on ollut, että PHHYKY ei ole vastuussa tulevaan palkkaharmonisaatoratkaisuun liittyvistä korvauksista ja siten mahdollista korvausmenoa ei ole voitu pitää todennäköisenä tapahtumana.

Huomioitavaa lisäksi on, että saatava ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Työsopimuslain sekä lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kaupungin tai hyvinvointialueen välillä.

Asetuksen 7 §:n mukaisesti valtiovarainministeriölle on toimitettava riittävä selvitys kustannuksista ja niiden kirjausten perusteista sekä mahdollisesta tuomioistuimen päätöksestä tai sitovasta sopimukset, joihin takautuvien kustannusten maksaminen perustuu. PHHYKY:n tekemä yksipuolinen tilinpäätösvaraus ei ole asetuksen kuvaama päätös tai sopimus.

PHHYKY:n tekemä palkkaharmonisaatiota ennakoiva tilinpäätösvaraus on muuttanut yhtymän tilinpäätöksen 2022

alijäämäiseksi. Toimeenpanolain 33 §:n mukaan kuntayhtymien jäsenkuntien on katettava kuntayhtymän taseeseen kertynyt alijäämä kuntalain (410/2015) säännösten mukaisesti ennen kuntayhtymän siirtämistä hyvinvointialueille. Edellä kuvatusti alijäämä on syntynyt kirjanpitolain perusteella tehdystä palkkaharmonisaatiota koskevasta varauksesta. Palkkaharmonisaatiokustannus ei ole syntynyt eikä siitä ole ollut sopimusta 31.12.2022 mennessä, jolloin kuntakuntayhtymä ei liikkeenluovutuksen jälkeen ole vastuussa 1.1.2023 ja sen jälkeen sovitusta kustannuksista. Näin ollen menoa ei olisi voinut pitää todennäköisenä eikä siitä olisi tullut tehdä tilinpäätösvarausta. Näin ollen ei olisi myöskään syntynyt alijäämää, johon kunnilla olisi ollut kattamisvelvollisuutta.

Orimattilan kaupunki on tehnyt oikaisuvaatimukset koskien vuoden 2024 ja 2025 valtionosuuksia edellä mainituin perustein. Asioiden käsittely on vielä kesken hallinto-oikeudessa, eikä valtiovarainministeriön päätös Päijät-Hämeen hyvinvointialueen alijäämän kattamisvelvollisuuden huomioimiseksi valtionosuuslaskelmiin ole saanut lainvoimaa.

Orimattilan kaupunki hakee oikaisua valtiovarainministeriön 18.12.2025 päätökseen (VN/35064/2025) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja veroperustemuutoksista johtuvien verotulomenetysten korvauksesta vuonna 2026 silti osin kuin peruspalvelujen valtionosuuslaskelmissa on huomioitu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän alijäämän kattamisvelvollisuus, joka aiheutuu yhtymän tekemästä tilinpäätösvarauksesta.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kalle Larsson

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää

1. tehdä oikaisuvaatimuksen valtiovarainministeriön päätökseen VN/35064/2025 esittelytekstissä esitettyjen perusteiden johdosta,
2. valtuuttaa kaupunginjohtajan vastaamaan operatiivisesti oikaisuvaatimuksen tekemisestä päätökseen VN/35064/2025 ja siihen liittyvistä toimenpiteistä, ja
3. tyytyä valtiovarainministeriön päätökseen VN/305065/2025 kotikuntakorvausten perusosasta.

Päätös Kaupunginhallitus päätti

1. tehdä oikaisuvaatimuksen valtiovarainministeriön päätökseen VN/35064/2025 esittelytekstissä esitettyjen perusteiden johdosta,
2. valtuuttaa kaupunginjohtajan vastaamaan operatiivisesti oikaisuvaatimuksen tekemisestä päätökseen VN/35064/2025 ja siihen liittyvistä toimenpiteistä, ja
3. tyytyä valtiovarainministeriön päätökseen VN/305065/2025 kotikuntakorvausten perusosasta.

Riitta Lonka (Hallintolaki § 28.1, kohta 5) sekä Juha Hämäläinen (Hallintolaki § 28.1, kohta 1) totesivat olevansa esteellisiä ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Toimivalta Hallintosäännön 6 luvun 1 § mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin puolesta yleisesti muista kuin valtuustolle yksinomaan säädetyistä asioista, jollei kuntalaissa tai erityislaeissa erikseen muuta säädetä, taikka jollei tässä hallintosäännössä toimivallasta muuta määrätä.

Jakelu talouspäällikkö
kaupunginjohtaja
valtiovarainministeriö